

TENDENS Projektteateret Det Olske Orkester har netop turneret rundt til landets fængsler med forestillingen "Skyggen af Kain". Det giver god mening, fordi kunst og kultur kan give kriminelle nye rum for refleksion og følelsen af at blive hørt, siger flere fagfolk

Når kunsten bryder gennem fængslets mure

AF JANNIE IWANKOW
SØGAARD

De sidder bag lås og slå i landets fængsler. Dømt for vold, røveri og drab. Oftest uden udsigt til meget andet end en ensformig hverdag og høje fængselsmure.

Men de seneste to måneder har en del af landets fængselsindsatte haft mulighed for at smugkigge ind i kulturrens verden. Det nyoprettede københavnske projektteater Det Olske Orkester har nemlig i marts og april transporteret scene og skuespillere rundt til 15 af landets fængsler for at spille stykket "Skyggen af Kain".

Initiativtager til projektet og en af instruktørerne bag stykket Lotte Faarup håber, at Det Olske Orkester har kunnet give de indsatte noget andet end det, de normalt tilbydes i fængselsforsorgen.

– Teaterformen kan tale til de indsatte på en anden måde, end almindelig pædagogik kan. Fordi kunsten ikke er belærende eller opdragende, men i stedet "bare" kræver en fælles tilstedeværelse og oplevelse omkring en vedkommende historie, siger hun.

Stykket, der er inspireret af Bibelens historie om Kain og Abel, handler om to brødre, hvoraf den ene konstant kommer galt af sted og gør det onde, mens den anden brors handlinger er kendetegnet ved det gode. Historien ender som i Bibelen på tragisk vis med, at Abel må lade livet, da Kain i et anfald af frustration slår ham ihjel. Men selvom Kain og hans skæbne symboliserer den situation, som mange af de indsatte befinder sig i, er det ikke meningen, at de skal føle sig sat i bås, fortæller Lotte Faarup.

– Med stykket sætter vi et spejl op, hvor de indsatte har mulighed for at betragte sig selv udefra. Men vi dømmes ikke. Vi sætter et dilemma op, for vi skildrer også de gode sider ved Kain. Og hvis folk kan komme til den erkendelse, at der faktisk er en grund til, at Kain er, som han er, har vi opnået noget, siger hun om stykket, som den 21. april har premiere for alle interesserede på teateret Ny Aveny.

Til trods for at Lotte Faarup håber, at teaterstykket kan skabe rum for eftertanke hos de indsatte, afviser hun at kalde teaterstykket for et socialrealistisk projekt.

– Stykket her må gerne give de indsatte følelsen af, at der er håb, og at de ikke er alene, siger hun, men pointerer



▲ – Med stykket sætter vi et spejl op, hvor de indsatte har mulighed for at betragte sig selv udefra. Men vi dømmes ikke. Vi sætter et dilemma op, for vi skildrer også de gode sider ved Kain, siger instruktøren Lotte Faarup. – Foto: Leif Tuxen.

samtidig, at teaterstykket også er til "bare for øjeblikkets skyld", hvor de indsatte møder kunsten og kulturlivet.

Præst i Vestre Fængsel i København Erik Adrian har været med til at formidle kontakten mellem landets fængsler og Det Olske Orke-

ster. Det har han gjort, ikke kun fordi stykket er bibelsk inspireret og i øvrigt både har Gud og en engel på rollelisten, men også fordi han mener, at man bør se på fængslet som andet en institution beregnet til afsoning af straf.

– I min optik giver det ikke

mening blot at straffe. Det, der i stedet nytter, er, at vi får fyldt så meget godt på de indsatte som muligt, mens de er i fængslet, så de på den måde kan gøre noget positivt for andre og sig selv, når de kommer ud. Fængslet skal bruges som et rum for selvbesindelse og refleksion, og

giver man ikke de indsatte muligheden for dette, vil det heller ikke ske på den anden side af murene, siger han.

Sofie Myschetzky fra Institut for Fremtidsforskning forsker i kunstens integrerende funktion, og hun byder initiativer som teaterforestillingen "Skyggen af

Kain" velkommen inden for fængslets mure.

– Der er altid meget kvantitative krav til socialt belastede, som også kriminelle er. Men ved at man kommer ud i fængslerne med kunsten og kulturen, viser man, at man lytter til dem og tager dem alvorligt, siger hun og holder samtidig fast i, at man ikke kan og ikke skal opsætte klare sociale mål for den slags projekter.

– Effekten skal ikke defineres på forhånd. Kunsten og kulturen skal ikke have helt klare formål, for så kan man ikke bevare kunstens integritet, siger hun og slår samtidig fast, at hun tror, man i fremtiden vil se flere af den slags kunstprojekter, hvor man fokuserer på det mellem menneskelige og det nære efter en periode, hvor der har været tendens til at tænke stort og globalt inden for kunstens verden.

Mens det er første gang, at Det Olske Orkester prøver kræfter med at lade kunsten forcere fængslets høje mure, har billedkunstner Kenneth A. Balfelt prøvet det før.

I Niger har han arbejdet i et fængsel, hvor han har brugt kunsten som en metode til at skabe en anderledes rehabiliteringsindsats. Og netop nu er han blevet tilknyttet et treårigt projekt i et norsk fængsel, hvor han i processer med de indsatte vil integrere den refleksion, som kunsten tilbyder.

Den socialt bevidste kunstner fastholder, at man i dag i al for høj grad straffer de indsatte i landets fængsler ud over selve frihedsberøvelsen – og det bør man ikke. I stedet mener han, at de kriminelle bør udvikle sig i fængslet og gerne ved at stifte bekendtskab med kunsten.

– Mødet med kunsten giver mulighed for at tænke andre og nye tanker samt skabe anderledes oplevelser. Og med min kunstpraksis ønsker jeg at eksperimentere med, hvordan kunsten kan bidrage med noget i samfundet.

Ligesom fremtidsforsker Sofie Myschetzky ønsker Kenneth A. Balfelt dog ikke, at der opstilles klare, evaluerbare målsætninger for kunsten. Heller ikke når den bruges i sociale sammenhænge.

– Kunsten er en fri aktør uden bundne opgaver og mål. Kun på den måde kan den bruges til at åbne nye rum for refleksion, siger han.